

IDEA (LOPS21)

FI2 Etiikka

3. Mitä moraalilin piiriin kuuluu?

Virittäytyminen aiheeseen

- Lue tarina ja pohdi sitä ja sen osapuolia eettisesti:

Äiti on kieltänyt lapsia leikkimästä sisällä liian rajusti. Sisarukset eivät kuitenkaan noudata ohjetta.

Leikin tiimellyksessä nuorempi Elli kaataa kaksi kallista maljakkoa, jotka menevät rikki.

Samuel huomaa, että yksi maljakko jäi kuitenkin ehjäksi ja paistaa sen lattialle.

Kun äiti toruu lapsia, Samuel puolustautuu: ”Minä rikoin vain yhden maljakon, mutta Elli rikkoi kaksi.”

Moraaliagentti on vastuussa teoistaan

- Moraalinen agentti on toimija, joka on moraalisesti vastuussa teoistaan ja tekemättä jättämisistään.
- Olio on **moraaliagentti**, jos se kykenee
 1. eettiseen harkintaan
 2. ymmärtämään tekojensa seurauksia
 3. valitsemaan toisin ja muuttamaan omaa toimintaansa.
- Mikä lieventää moraalista vastuuta?
 - Tietämättömyys teon tai valinnan seurauksista
 - paitsi, jos voidaan perustella, että olisi pitänyt tietää.
 - Vakavat mielisairaudet
 - Voimakas painostus
 - Puutteelliset kyvyt: toimija voidaan eettisesti *velvoittaa* tekemään vain sellaisia tekoja, jotka hän *voi* tehdä.

Moraalisubjekti

– Ketkä ja mitkä pitää ottaa huomioon?

- **Moraalisubjekti** on mikä tahansa olio, jolla *moraalista arvoa*.
- Moraaliagentin pitää ottaa kaikki moraalijohdat huomioon harkinnassaan ja valinnoissaan.
 - Huom. Oliolla voi olla moraalista arvoa, vaikka se ei itse olisikaan moraalisesti vastuullinen toimija (esim. vauva).
- **Moraalisubjekteja suojelee oikeudet.**
 - Esim. oikeus elämään ja turhan kärsimyksen välttämiseen
 - Huom. kaikilla moraalijohdteilla ei ole samoja oikeuksia, esim. pienellä lapsella on oikeus huolenpitoon, vaikka hänellä ei ole oikeutta äänestää vaaleissa.
 - Moraaliagenteilla on *velvollisuus* ottaa nämä *oikeudet* huomioon.
- **Pohdi:** Millä perusteella oliolla on moraalista arvoa?

Moraalin laajeneva piiri

- Moraalin piirin sisään kuuluvat **moraalisubjektit**, eli kaikki oliot, joilla on moraalista arvoa.
 - Huom. Kaikilla piirin sisällä olevilla ei tarvitse olla yhtäläinen arvo tai samat oikeudet.
 - Piirin ulkopuolella olevilla ei ole moraalista arvoa, mutta ne voivat olla arvokkaita muilla tavoilla.
 - esim. rahallisesti, hyödyn tai kauneuden vuoksi
- Keitä tai mitä moraalin piiriin kuuluu?
 - **Antroposentrismi:** ensisijaisesti ihmiset
 - **Sentientismi:** kaikki tuntevat olennot
 - **Biosentrismi:** kaikki elävät olennot
 - **Ekosentrismi:** sekä elävä että eloton luonto.

Keitä tai mitä moraalin piiriin kuuluu?

- **Ota kantaa ja keskustele:**
 - Vain ihmiset kuuluvat moraalin piiriin sisälle.
 - Eläimellä on arvoa vain, jos ihminen antaa sille arvoa.
 - Kärsimyksen vähentäminen on aina arvokas tavoite, riippumatta siitä, kuka tai mikä kärsii.

Tehtävä

Idea 2, luku 3, tehtävä 5 (s. 37):

Kuvittele Suomi, jossa kaikki noudattaisivat

i. antroposentrismiä

ii. sentientismiä

iii. biosentrismiä

iv. ekosentrismiä

a) Miten Suomi muuttuisi näissä tapauksissa?

b) Mikä vaihtoehtoista on houkuttelevin? Entä eettisin?